

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

06 mai 2015

mun. Chișinău

Colegiul penal în următoarea componență:

Președinte – Gordilă Nicolae,

Judecători –Covalenco Elena, Diaconu Iurie,

examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare declarate de către inculpatul Cheptuș Mihail și avocatul său Țurcanu Igor, reprezentantul părții vătămate Iușan Vasile – Iușan Alic, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoriei Edineț din 29 septembrie 2014 și a deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 14 ianuarie 2015, în cauza penală privindu-l pe

Cheptuș Mihail Nicolae, născut la 24 octombrie 1981, originar din s. Hlinaia, r-nul Edineț, domiciliat s. Rotunda r-nul Edineț

Termenul de examinare a cauzei:

1. prima instanță: 04.04.2014-29.09.2014
2. instanța de apel: 10.11.2014-14.01.2015
3. instanța de recurs: 01.04.2015 - 06.05.2015

A C O N S T A T A T:

1. Prin sentința Judecătoriei Edineț din 29 septembrie 2014, Cheptuș M.N. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal, la 2 ani 6 luni închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis.

A fost dispusă încasarea de la Cheptuș M.N. în beneficiul lui Iușan Vasile Eroslav, a prejudiciului material în mărime de 1200 lei.

2. Potrivit sentinței, Cheptuș M.N. la 01 februarie 2014, în jurul orei 12.00, având intenția de profit și îmbogățire cu scopul sustragerii bunurilor altei persoane, a sustras de la gardul gospodăriei cet. Iușan V.E., situată în s. Rotunda, r-l Edineț, 12 elemente confecționate din fontă, în formă de flori, cu dimensiunile de 100x40 cm, astfel, cauzând ultimului prejudiciu material în mărime de 1200 lei.

Acțiunile lui Cheptuș M.N. au fost încadrate în baza art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal, *furtul*, adică, *sustragere pe ascuns a bunurilor altei persoane, cu cauzarea de daune în proporții considerabile*.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către inculpat, prin care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei, cu pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care procesul penal în cauză să fie încetat conform art. 391 alin. (1) pct. 1) CPP, în legătură cu împăcarea părților, invocând

ilegalitatea judecării cauzei în lipsa părții vătămate, precum și neexecutarea de către procuror a obligației de aducere silită a părții vătămate, luînd în considerație faptul împăcării inculpatului cu partea vătămată.

3.1. Sentința a fost atacată cu apel și de către partea vătămată, care a solicitat casarea acesteia, cu pronunțarea unei noi hotărîri de încetare a procesului penal în cauză, invocînd faptul împăcării cu inculpatul și restituirea prejudiciului material cauzat de către acesta.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 14 ianuarie 2015, au fost respinse ca nefondate apelurile declarate, cu menținerea sentinței contestate.

În motivarea soluției sale, instanța de apel a menționat că instanța de fond, în conformitate cu prevederile art.101 CPP, a verificat complet sub toate aspectele și în mod obiectiv circumstanțele cauzei și a dat probelor administrate o apreciere legală din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, corect ajungînd la concluzia privind vinovăția inculpatului care se confirmă prin probele acumulate pe dosar, cercetate în instanța de fond și de apel, precum și declarațiile inculpatului din cadrul ședinței judiciare în instanța de fond și de apel, acțiunile acestuia fiind corect calificate de către instanța de fond, după indicii art.186 alin.(2) lit.d) CP: „Furtul-sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, săvîrșită cu cauzarea de daune în proporții considerabile.”

Argumentele inculpatului și a părții vătămate invocate în apelurile declarate, privind examinarea cauzei în instanța de fond în lipsa părții vătămate, care nu a fost legal citată pentru participare la ședința de judecată - sînt declarative și lipsite de careva teme. Colegiul penal studiind materialele cauzei, a reținut faptul, că partea vătămată a fost prezentă la cîteva ședințe de judecată în instanța de fond și anume din 27.05.2014 (f.d.66) cînd a fost amînată ședința din motivul lipsei inculpatului, din 11.07.2014 (f.d.82) cînd partea vătămată a depus declarații, invocînd faptul, că are pretenții materiale față de inculpat, ședința respectivă a fost amînată pentru data de 18.09.2014, partea vătămată primind citație, pentru care fapt a semnat și avizul de recepție (f.d.88).

Din aceste considerente instanța de apel a apreciat motivele invocate în apelurile declarate de inculpat și partea vătămată ca fiind nefondate și necesar a fi respinse.

5. Hotărîrile judecătorești adoptate pe caz, sunt atacate cu recurs ordinar de către inculpat, prin care solicită casarea acestora, cu pronunțarea unei noi hotărîri, de aplicare a unei pedepse mai blînde.

5.1. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar și de către avocatul Țurcanu Igor, în numele inculpatului, prin care solicită casarea acesteia, cu dispunerea încetării procesului penal, în legătură cu împăcarea părților. În motivarea recursului, apărătorul invocă nepronunțarea instanței de apel asupra tuturor motivelor indicate în apeluri, admiterea unei erori grave de fapt, judecarea cauzei în instanța de fond fără citarea legală a părții vătămate, precum și ignorarea declarației autentificate notarial de către instanța de apel.

5.2. Cererea de recurs este declarată și de către partea vătămată, care solicită casarea deciziei instanței de apel, cu dispunerea încetării procesului penal, în legătură cu împăcarea părților, invocând necitarea legală a părții vătămate pentru ședința de judecată din 29 septembrie 2014.

6. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, procurorul depune referință privind opinia sa asupra recursurilor declarate, solicitând respingerea acestora ca inadmisibile, deoarece recurenții nu au indicat în ce constă problema de drept de importanță generală abordată în cauză. Cu referire la declarația depusă la notar, procurorul menționează că aceasta a fost întocmită după pronunțarea sentinței.

7. Examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor declarate, în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal concluzionează inadmisibilitatea acestora din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală instanța de recurs, examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, este în drept să decidă asupra inadmisibilității acestuia în cazul în care constată că este vădit neîntemeiat.

Analizând conținutul recursurilor declarate, Colegiul constată că argumentele principale invocate de către recurenți sunt: necitarea legală a părții vătămate în instanța de fond și dezacordul cu faptul neadmiterii de către instanța de apel a procesului de împăcare dintre părți, cu ulterioara încetare a procesului penal. Astfel, luând în considerație faptul necontestării de către recurenți a vinovăției inculpatului în cele înscrinate și încadrării juridice a acțiunilor acestuia, instanța de recurs nu se va expune asupra lor.

Efectuând o retrospectivă cronologică a acțiunilor părții apărării și a părții vătămate, referitoare la procesul împăcării acestora, în cadrul judecării cauzei în instanța de fond și de apel, Colegiul stabilește următoarele.

În instanța de fond, la ședințele de judecată din:

- 17 aprilie 2014, a fost prezent avocatul inculpatului Ciurac Natalia, nu s-au prezentat: partea vătămată și inculpatul (f.d. 58);

- 12 mai 2014, au fost prezenți: inculpatul și avocatul inculpatului, nu s-a prezentat partea vătămată (f.d. 63);

- 27 mai 2014, au fost prezenți: avocatul inculpatului și partea vătămată, nu s-a prezentat inculpatul (f.d. 66);

- 13 iunie 2014, au fost prezenți: avocatul inculpatului, inculpatul și partea vătămată (f.d. 73-75);

- 26 iunie 2014, nu s-au prezentat: avocatul inculpatului, partea vătămată și inculpatul (f.d. 77);

- 11 iulie 2014, au fost prezenți: avocatul inculpatului, partea vătămată și inculpatul (f.d. 82);

- 18 septembrie 2014, a fost prezent avocatul inculpatului și nu s-au prezentat: partea vătămată și inculpatul (f.d. 90);

- 29 septembrie 2014, au fost prezenți avocatul inculpatului și inculpatul, nu s-a prezentat partea vătămată (f.d. 96).

Colegiul menționează că la ședința de judecată din 11 iulie 2014, în cadrul căreia au fost prezenți: avocatul inculpatului, inculpatul și partea vătămată, apărătorul inculpatului a solicitat: „Acordarea unui termen suplimentar inculpatului Cheptuș M. cu privire la întoarcerea prejudiciului material”. Ca urmare, instanța de fond auzind opinia participanților la proces, a decis acordarea termenului suplimentar, cu amânarea ședinței de judecată pentru data de 18 septembrie 2014 (f.d.82-83). Astfel, participanții la această ședință de judecată au fost citați legal despre data următoarei ședințe de judecată, fapt confirmat prin avizele de primire anexate la materialele cauzei (f.d.88).

La ședința de judecată din 18 septembrie 2014, deși participanții la proces au fost citați legal, însă s-a prezentat doar apărătorul inculpatului, iar la ședința de judecată din 29 septembrie 2014, s-au prezentat doar inculpatul și apărătorul acestuia.

În acest context, Colegiul consideră necesar de specificat prevederile:

- art. 235 alin. (2) Codul de procedură penală: *“Persoana citată este obligată să se prezinte conform citației, iar în caz de imposibilitate de a se prezenta la data, ora și locul la care a fost citată, ea este obligată să informeze organul respectiv despre aceasta, indicând motivul imposibilității de a se prezenta”*;

- alin. (2) al art. 319 Codul de procedură penală: *“Partea prezentă la un termen de judecată nu mai este citată pentru termenele ulterioare, chiar dacă va lipsi la vreunul dintre aceste termene”*;

- alin. (5) al aceluiași articol: *“Când judecata se desfășoară în continuare, părțile și ceilalți participanți la proces nu se mai citează”*.

Raportînd normele de drept menționate la cazul supus examinării, Colegiul conchide că partea vătămată fiind citată legal pentru ședința de judecată din 18 septembrie 2014, în cazul imposibilității de prezentare pentru această dată era obligată să informeze instanța despre acest fapt, cu indicarea motivului imposibilității, circumstanță ignorată de către partea vătămată. Astfel, instanța de fond îndeplinind obligația sa de citare legală a părții vătămăte pentru data de 18 septembrie 2014, nu mai era obligată s-o citeze și pentru data de 29 septembrie 2014.

Elocvent în acest sens este și jurisprudența CEDO, cauza Kattan împotriva României din 21 ianuarie 2014, unde Curtea a concluzionat că în cazul cînd instanța de judecată și-a îndeplinit obligația pozitivă de a asigura prezența persoanei în fața instanței, cînd nici acesta nu a indicat vreo cauză de împiedicare a înfățișării lui în instanță, se consideră că el a contribuit în mare măsură la crearea unei situații care l-a împiedicat să se prezinte în fața instanței și că, în mod rezonabil, a putut prevedea consecințele comportamentului său.

În aceste condiții, Colegiul constată neincidența argumentului invocat de către recurenți, referitor la necitarea legală a părții vătămăte în instanța de fond, în cazul supus examinării.

Revenind la retrospectiva cronologică a acțiunilor părții apărării și părții vătămate în instanța de apel, Colegiul remarcă faptul că, la 08 octombrie 2014, inculpatul a declarat apel, iar la 10 octombrie 2014 și partea vătămată a declarat apel, ambii solicitând admiterea procedurii de împăcare a părților, cu ulterioara încetare a procesului penal în cauză.

În cadrul ședinței de judecată în instanța de apel din 14 ianuarie 2015, reprezentantul părții vătămate Iușan Alic Vasile, a solicitat anexarea la materialele cauzei a procurii din 03 octombrie 2014, prin care partea vătămată îl împuternicește pe Iușan A.V. să-i apere drepturile și interesele sale, cu dreptul de a încheia tranzacții de împăcare (f.d.149) și a declarației autentificate notarial din 03 octombrie 2014, prin care se confirmă faptul restituirii integrale a prejudiciului material de către inculpat, careva pretenții de ordin moral față de inculpat partea vătămată nu are, circumstanțe ce ca efect juridic, trebuie să ducă la eliberarea inculpatului de răspundere penală în conformitate cu prevederile art. 109 Cod penal (f.d.150). Solicitarea data a fost admisă de către instanța de apel, cu anexarea actelor menționate la materialele cauzei (f.d.151-152).

Conform deciziei din 14 ianuarie 2015, instanța de apel a decis respingerea apelurilor declarate cu următoarea argumentare: *“Referitor la argumentele din apelurile declarate pe caz cu privire la împăcarea părților, Colegiul menționează prevederile art.109 alin.(2) CP, conform cărora împăcarea produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și pînă la retragerea completului de judecată pentru deliberare. Potrivit Recomandării Curții Supreme de Justiție nr.56 cu privire la aplicarea art.109 CP și 276 CPP în cazurile împăcării părților, prin reglementarea în art. 109 CP a momentului pînă cînd poate avea loc împăcarea părților, se consideră, că legiuitorul a avut în vedere că momentul final este atunci cînd cauza se judecă de către instanța de fond, cînd completul s-a retras pentru deliberare cu adoptarea sentinței respective. Acest înțeles al legii rezultă din construcția și plasamentul procedurilor ce le parcurge cauza penală pusă pe rol. Prin urmare, pînă la acest moment părțile se pot împăca în cazul infracțiunilor prevăzute de art.109 alin.(1) CP al RM. Imposibilitatea de a admite împăcarea părților la următoarele căi a procesului penal, căi ordinare de atac - apelul și recursul, rezultă din prevederile art.230 alin.(2) CPP, care stipulează, că în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen. Fazele următoare a judecării cauzei sunt căi de verificare a temeiniciei și legalității hotărîrii judecătorești, inclusiv și în partea aplicării procedurii împăcării părților, potrivit legii materiale și procesual penale.*

Cu atît mai mult, se menționează de către Colegiul penal, că declarația depusă de către partea vătămată în fața notarului privind lipsa cărorva pretenții față de inculpat, care a fost anexată la materialele cauzei, a fost întocmită după pronunțarea sentinței pe cauza respectivă, adică la data de 03.10.2014 (f.d. 150).

Din aceste considerente Colegiul penal consideră motivele invocate în apelurile declarate de inculpat și partea vătămată ca fiind nefondate și necesar a fi respinse”.

Analizând argumentarea dată în baza criticei formulate de către recurenți, cu privire la dezacordul cu faptul neadmiterii de către instanța de apel a procesului de împăcare dintre părți, Colegiul reține că, instanța de apel în mod just a reiterat stipulările menționate în Recomandarea nr. 56, "Cu privire la aplicarea art. 109 CP și 276 CPP în cazurile împăcării părților", ce țin de perioada intervenirii faptului împăcării. Ca urmare, în viziunea instanței de recurs, instanța de apel a conchis întemeiat că, momentul final pînă cînd poate avea loc împăcarea în conformitate cu art. 109 Cod penal este atunci cînd cauza se judeca de către instanța de fond, cînd completul s-a retras pentru deliberare cu adoptarea sentinței.

Însă, cu titlu de precizare Colegiul consideră necesar de evidențiat în acest aspect și exemplul dat în această Recomandare, care este relevant și la cazul supus examinării: „*Ca exemplu ar servi cazul cînd prima instanță nu a admis împăcarea părților deși legea permitea și părțile au făcut declarațiile respective privitor la împăcare, însă prima instanță a omis să soluționeze această chestiune. Împăcarea este o problemă de drept, deci ține de legalitatea sentinței instanței de fond, astfel că eroarea comisă, poate, la caz, fi examinată în ordinea căii de atac – apelul. Într-o eventuală situație, cînd nici instanța de apel nu a soluționat în mod legal această eroare de drept, comisă de instanța de fond, numai atunci soluțiile, precum a instanței de fond așa și a instanței de apel, cad sub incidența prevederii art.427 alin.(1) pct.11) CPP – temei de declarare a recursului ordinar*”.

Astfel, Colegiul reieșind din materialele cauzei constată că, declarațiile în sensul procedurii de împăcare a părților, au fost efectuate în instanța de apel, prin solicitarea anexării la materialele dosarului a procurii și declarației în acest sens. De asemenea, Colegiul remarcă și faptul că procura și declarația autentificată notarial, ce confirmă intenția și acordul părților de a se împăca, au fost întocmite la 03 octombrie 2014, după adoptarea sentinței din 29 septembrie 2014, iar prezentate instanței de judecată, în cadrul ședinței de judecată în instanța de apel la 14 ianuarie 2015, astfel fiind depășit momentul final prevăzut de legislator, pentru împăcarea părților în baza art. 109 Cod penal.

Rezumînd cele antemenționate, Colegiul în acord cu instanța de apel, apreciază că nu și-au găsit confirmare în cazul supus examinării criticele recurenților, privind necitarea legală a părții vătămate în instanța de fond și neadmiterea de către instanța de apel a procesului de împăcare dintre părți.

Analizînd conținutul recursurilor declarate, Colegiul atestă că recurenții în calitate de temei pentru recurs au indicat art. 427 alin. (1) pct. 5) și 6) Cod de procedură penală, „*Instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor indicate în apelurile inculpatului și a părții vătămate, a admis o eroare gravă de fapt și cauza a fost judecată în prima instanță fără citarea legală a părții vătămate*”.

În conformitate cu prevederile art. 427 alin. (1) pct. 5) Cod de procedură penală, hotărîrile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și apel în cazul în care cauza a fost judecată în primă instanță sau în apel fără citarea legală a unei părți sau care, legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate.

Cu referire la temeiul dat, Colegiul consideră că acesta nu este incident la cazul supus examinării, cu argumentarea concluziilor sale în pct. 7 al prezentei decizii.

Aceiași situație Colegiul o remarcă și la temeiul pentru recurs menționat de recurenți și prevăzut la pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, unde este stipulat că hotărîrea instanței de apel poate fi supusă recursului, atunci cînd instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărîrea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărîrii sau acesta este expus neclar, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.

Astfel, temeiul invocat de recurent că „*instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel*” nu și-a găsit confirmarea la examinarea recursurilor declarate, dat fiind faptul că el poate fi aplicat numai în cazul cînd nu s-a motivat hotărîrea judecătorească, pe cînd instanța de apel respectînd prevederile art. 414 alin. (5) Cod de procedură penală, în hotărîrea adoptată s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelurile declarate. Cu referire la temeiul “*a admis o eroare gravă de fapt*”, prin interpretarea eronată de către instanța de apel a datei întocmirii procurii și declarației la 03 octombrie 2014, adică după pronunțarea sentinței, Colegiul de asemenea îl consideră neîntemeiat, acesta fiind supus analizei în pct. 7 al prezentei decizii.

În temeiul celor expuse, Colegiul penal nu constată prezența erorilor de drept ce ar genera casarea hotărîrii atacate sub aspectele invocate, impunîndu-se în consecință inadmisibilitatea recursurilor, ca fiind vădit neîntemeiate.

8. În conformitate cu art. 432 alin. (1)-(2) pct. 4) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

D E C I D E:

Inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate de către inculpatul Cheptuș Mihail și avocatul său Țurcanu Igor, reprezentantul părții vătămate Iușan Vasile – Iușan Alic, împotriva sentinței Judecătoriei Edineț din 29 septembrie 2014 și a deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 14 ianuarie 2015, în cauza penală privindu-l pe **Cheptuș Mihail Nicolae**, ca fiind vădit neîntemeiate.

Decizia este irevocabilă.

Decizia motivată pronunțată integral la data de 20 mai 2015.

Președinte

Gordilă Nicolae

Judecători

Covalenco Elena

Diaconu Iurie